

կիպի Էսհապ ը նուֆուզ սայըմազ արզու էտէն «միւ-
թէքէպպիր» սախթէ մուալլիմէր տիրէր վէ «պի-
հուտէ եէրէ թէքէպպիր» էտէնլէր օլուպ «ապարէ
երլտըզլար» վէ «սախթէ րէսուլլէրէ» պէնդէտիւմիշ
տիրէր:— 2 Կորնթ. 11: 13. Վահի. 2: 2. Յուդա
13.

Իմտի, էյէր Վահի (12: 1) տէ պէյան օլունտու-
ղընա կէօրէ Ալլահ Քէնտի Քիլիսէսինէ նուր օլմազ
իչիւն անճազ օն իքի երլտըզլար թախսիս էթմիշ իսէ,
Փափալարըն վէ Եպիսկոպոսլարըն քէնտի քէնտիլէրի
Րէսուլլէրին խալէֆի տէյու — երլտըզլար — կէօ-
զէթմէսի պէօյիւք պիր Եանլըշ տէյի^օլ մի: Սահիհ
տէյի^օլ մի տիր քի միւտազգիդ «Higher Critic» թէս-
միյէ օլունանլար տախի քէնտի քէնտիլէր թարաֆըն-
տան վէ պաշգալար թարաֆընտան, Րէսուլլարա միւ-
սավի վէ անլէրտէն տահա իւսթիւն, գիյա վէրէն-
լէր, երլտըզլար Հալիստէ կէօզէտիլիյօրլար: Անլէր
վէ պաշգալարը Բէնտի քէսավվուրլարընը վազ է-
տիպ՝ էնվաի մատտէլէր իւղէրինէ, Րէսուլլարըն իւ-
Համ օլունմուշ քէլամլարընտան պիր իսպաթ կէթիր-
մէյէ լիւզում կէօրմէյիպ՝ քէնտի ըշըզլարընը փար-
լատարազ պունու կէօսթէրմէյօ^օրլար մը: Անլէ-
րին Հագիգի ըշըղընտան պիր իսպաթ կէթիրտէլէր
պիլէ, երլտըզլարըն, Օն իքի Րէսուլլարըն թալիմի
օլտըղընը կէօսթէրմէքտէն գիյատէ քէնտի թէսավ-
վուրլարընը քաստիգ Էթմէֆ իչիւն տէյի^օլ մի: Վէ
Հագիգաթէն պու սախթէ «ապարէ երլտըզլարըն» ը-
շըղը Օն իքիլէրինքինէ ումումէն օ գատար գարշը
տըր քի, անլէրին թահրիրաթլարընտան քէնտի թէ-
սավվուրլարընա ույդուն պիր ալէթ սալքի պուլա-
մազլար:

Բապարմըզըն փէյղամպէրլիյինտէ պու Հազիզի երլտըզլարըն նուրլարը, դարարմըզ վէ ըշըղը չէքիւմիշ օլան ինճիլին նուրընըն պիր դըսմը ատտ օլունու-յօրլար: Սախթէ երլտըզլար, շիմտիքի սէմավաթըն տիւնեավի ալիմլէրի վէ ատէմլէր թարաֆընտան թախսիս օլունան նուրլարը իսէ գէմինի մէվգիլէրէ էնմէքտէ պէօջիւք պիր նիւմայիշ Հալինտէ կէօսթէ-րիլմիշ տիր: Անլէր վազթըլլէ պիր տէրէճէ բուՀանի օլան իրթիֆալարընը թէրք էտիպ՝ տիւնեավի էՀլի իմի ախլազլարըն (moralists) վէ Ֆէլլէսօֆլարըն — Քրիսթիյան — փօլիթիգաշինաւլարըն տէրէճէսինէ էնիյօրլար:

Այնի եէրտէ գիքը օլունան մանէվի սէմավաթըն սալլամմաը Քրիսթիյան տիւնեասընըն պու նուր-լարընըն պաշաղը թալիմլէրին էնկին տէրէճէսինէ կէլմէլէրինէ դըսմէն ալազատար տրը: Պու սարսըլ-մանըն մանասը նէ օլտըղընը Հէր թարաֆտա կէօրէ-պիլիրիզ: «Քրիսթիյանլըղըն» թալիմլէրի վէ ազաիտ ի տինիյէսի եանլըլար իլէ գարըմըզ օլտուղընտան՝ սարսըլտըղընտա Հէր ճիՀէթլէ գարընդըլըզ Հասըլ էտիյօր: Մէսէլա, միւնթէխապ օլան վէ միւնթէխապ օլմայան չօճուզլարըն թալիմի: Ազիզ վէ զալիպ օլ-մայանլարըն էպէտի ճէզա թալիմի վէ զայրի:

ՆիՀալէթ, ումուճըն Հուզուրընտա փարլայան պիր չօզ տիւնեէվի ալիմլէր պու մատտէլէրտէն էՀա-լինին տիգգաթընը պաշգա թարաֆա չէվիրմէք իՀիւն Հէր ճէՀտի եափըյօրլար: Տօղրու եա եանլըլ ինթի-խապ թալիմի վէ ճինս ի պէշէրին միւսթազպէլ էօմ-րիւ իՀիւն Ալլահըն թագաիրի Հազգընտա տօղրու եա եանլըլ թէսավվուրլարտան մատա նէ՞ մատտէ պու-լապիլիրլէր: Տօղրուընը, Ալլահըն փլանընը պիլ-

մէյիպ, ճէհէննէմ վէ չօճուզլարըն հիւքմիւ հազզըն-տա տախի իխթիլաֆ մէյտանա կէթիրմէյտէն, տիւն-եանըն տիզգաթընը ճէլպ էթմէք իշիւն պու «եըլտըզ» վաիզլէր նէ՞ վազ էտէպիլիւր:

Անլէր բուհանի պահսլարը քեամիլէն թէրք է-տիպ՝ թապիի աոտմէլէրին տէրէճէսինէ վէ ախլազի վէ փօլիթիզի իսլահաթ մատտէլէրինէ էնէպիլիւրլէր: Բուհանի մատտէլէրին իշինտէն չըգամայըպ եինէ տէ պիլմէտիքլէրինի կէօսթէրմէք իսթէմէյէրէք Ինճիլի վազ էտէպիլիւրլէր: Քրիսթիան շէհրլիլիյի, խաչա-կերլէրի վէ զայրի պու կիպի շէյլէրէ պիլլէշէպիլիւր-լէր: Պու շէյլէր, մինպէր եըլտըզլարընը կիթտիք-ճէ տահա զիյատէ մէշղուլ էտէճէք. պաչգալար իսէ քէնտի ինանմատըզլարը շէյլէրի վազ էտիպ՝ Աղամըն կիւնահա տիւշմէսինի վէ քէնտի Evolution թալիմլէ-րինէ նազարէն մասալ սայըլան պիր շէյտէն խէլասը-նը կէօսթէրէն Քիթապը Մուգատտէս իլէ էլլէնէրէք, հիսսիյաթլարը ույանտըրահագ:

Պու կիւն հէր թարաֆտա պու ալամէթլէրին իթ-մամ օլունտուղընը քի՞մ կէօրէմէզ: Կիւնէշ, Այ վէ Օն իքի Նըլտըզլար տահա գըսմէն գարարմըշ տըրլար-լաքին սախթէ եըլտըզլարտան չօզլարը, Ինճիլին հէր պիր կէօսթէրիշինտէն, վազ էթտիքլէրի էհալինին անլատըղը տէրէճէտէն տէ աշաղը տիւշմիւշ տիրլէր:

«ԹԱԻՓԵԼԷՐԻՆ ԻԶԹԻՐԱՊԸ — ՀԱՅՐԷԹԻ»

Միւնասիպէթ իւզրէ Ղուկաս (21: 25, 26) պու վազթա պաչգա ալամէթլէր տախի իլավէ էտիյօր: «Նէր եիւզիւնտէ թաիֆէլէրին (միլլէթլէրին) հայ-րէթ իլէ իզթիրապը օլուպ՝ տէնիզ վէ տալգալար

(րահաթսրդ վէ նիզամսրդ անասըր) սէտա վէրէրէք, ատէմլէր գօրգուտան վէ տիւնեա (չիրքէթ ի պէշէր) իւզէրինէ կէլէճէք շէյլէրէ միւնթազըր օլմագտան պայըլաճագլար. զիրա սէմավաթըն գուվվէթլէրի սարսըլաճագ տըր:»

Սէտա վէրէն տէնիզ վէ տալըալար, չիրքէթ ի պէշէրին շէրիաթ վէ նիզամլարը իլէ իտարէ օլունույօր իսէ տէ թէքմիլ գապթ օլունմամըշ օլան րահաթսրդ խալգը կէօսթէրի: Կէշմիշ գըրդ սէնէ գարֆընտա, գէմինէ (չիրքէթ ի պէշէր) գարշը չարփըպ՝ անը եութմաղա չալըշան ազընթը տալըալարը կիպի արա սըրա փաթլայան ֆուրթունա «սէտասընը» իչիթմէյէն եօգ տըր: Պիր վազըթ իչիւն գապթ օլունան պու տալըալար սըգլէթ վէ գուվվէթ քէսպ էտիյօրլար: Վէ փէյղամպէրլիյին կէօսթէրտիլի կիպի, տաղլարըն «տէնիզ օրթասընա աթըլմասը» — հիւքիւմէթսիղլիք իչինէ — պիր գաշ սէնէնին սէօղիւ տիւր: (Մէզ. 46: 1. 2.) Սէրվէթին իտարէսի թահթընտա պուլունմայան հէր զազէթա, րահաթսրդ «տէնիզ» սընըֆընըն սէտասընը աքս էտիյօր: Տիկէրլէր իսէ թսթէր իսթէմէզ կիւնտէլիք խապէրլէրին պիր գըսմը հալինտէ սէտայը աքս էթմէյէ մէճպուր տըրլար:

Վէ ատէմլէր, թէլաթիւմ վէ րահաթսրդըղըն սէպէպի ճէհալէթին վէ քիլիսէ թէէսիրլինին գէվալ պուլմասը իտիյինի անլամաղա պաշլալըպ՝ կիթտիքճէ սէմավաթըն (ֆըրգա ուսուլլարը վէ թալիմլէրի) գուվվէթլէրինին սարսըլտըղընը կէօրտիւքճէ, եիւրէքլէրի գօրգուտան պայըլըյօր — չիւնքի գէմին (չիրքէթ ի պէշէր) իւզէրինէ կէլէճէք շէյլէրի անլայօրլար: Լաքին ֆըրգա թէէսիրլէրինի վէ գուվվէթ-

լէրինի պիրլէշտիրիպ թէքար թէէսիս էթմէք իչիւն
եափըլան կէրմի ճէՀտլէր պէօյիւք մըգտարտա մու-
վաֆֆազ օլաճազ իսէ տէ գըսսա պիր վազըթ իչիւն
տըր. չիւնքի մութլազ քեամիլէն տաղըլաճազ տըր:

«ԻՊՆ ԻԻԼ ԻՆՍԱՆԸՆ ԱԼԱՄԵԹԻ.»

Այէթ 30. Իլք գըսմը. — «Վէ օ գէման (այնի վա-
գըթ-տա) Իպն իւլ Ինսանըն ալամէթի (իսպաթ, տէ-
լիլ) սէմատա կէօրիւնէնէֆ,» եանի Իպն իւլ Ինսանըն
Իքինճի կէլիչիւնին իսպաթը եա տէլիլի:

Շու Հազիզաթը կէօղտէն նիՀան էթմէլի տէյիլ
իզ քի, պու փէյզամպէրլիք քեամիլէն, մալիւմ սիւ-
ալլարա ճէվապ Հալինտէ վէրիւմիչ տիր, քի անլէր-
տէն պիրիսի չու իտի. «(Իքինճի կէլիչիւնտէ) Հու-
գուրըյըն ալամէթի մէ՞ օլաճազ տըր:» Իլք կէլիչիւն-
տէ ՄէսիՀի փէք աղլար թանըյըպ՝ քէնտիլէրին պիլէ
մալիւմ պիր վազըթա գատար չիւպՀէ վէ գօրգուտա
օլտըզլարընը տէր խաթըր էտէրէք, Անը թանըյապի-
լէճէլէրինէ նասըլ էմին օլաճազլարընը պիլմէք ար-
գու էթտիլէր: Իլք կէլիչիւնտէ Բապպըմըզ Քէնտի
քէնտինի իզՀար էթտի վէ ալամէթլէր տախի անը իս-
պաթ էթտիլէր — Անըն աճաիպ սէօղլէրի վէ ամէլլէ-
րի իլէ վէ Վաֆթիզ էտիճի ՅովՀաննէս թարաֆըն-
տան շէՀատէթ օլուստու: Անլէրին ասլ սիւալը չու
իտի եանի, Անըն Իքինճի կէլիչիւնտէ Հուգուրընը պէ-
լան էտէն ալամէթ մէ՞ օլաճազ իտի:

Բապպըմըզըն ճէվապը անլէրի թէէմին էթտի
քի, Քէնտի գալմընը միւնասիպ վէ քեաֆի պիր ա-
լամէթսիզ պրազմայաճազ. լաքին անըն նէ սըֆէթ-
տէ օլաճաղընը տէմէտի: «0 գէման Իպն իւլ Ինսանըն

ալամէքի կէօրիւնէճէք:» Օ Ալլահըն սատրդ վէ ու-
յանըզ դավմը իշիւն քեաֆի օլաճադ, լաքին պաւգա-
լար իշիւն քամիմ օլունմատր: Անըն Իլք Կէլիշինին
ալամէթլէրինի եախօտ տէլիլէրինի պու սընըֆ կէօ-
րիւկ անլատը. սուրի Իսրայէլին ճէմաաթը իսէ քէն-
տի վագթլարընըն Ալամէթլէրինի քէմեիգ էտէմէտի-
լէր, վէ Ալլահ տախի պաշգալարըն պիլմէսինի իսթէ-
մէտի: Իմտի աճայիպ Հայաթ Քէլամլարընտան փէք
չօղը թէմսիլէր վէ լուղէզլէր իլէ սէօյլէնտի. չէօյլէ
քի օ զէմանտա սատրդ օլանլար իշիւն օլան Նուրա
լայըզ օլմատրդլարընտան, կէօրիւկ ՓէՀմ էթմէչէ-
լէր վէ իշիաիպ անլամայալար: Վէ Բապարն իքինճի
կէլիշինտէ Հուզուրընըն ալամէքի եա իսպաքը տախի
պէօյլէ օլաճադ: Օ պիլթիւն ասէմլէրէ պէյան օլուն-
մայաճադ. օ եալընըզ Հազիզի «Իսրայէլիլէր» թա-
րաֆընտան թանըլապիլի, վէ անլէր տախի տօղրու
— Հիլէսիգ օլմալը տըրլար:

Ալամէք լուղէթի (այէթ 30) Եունանիճէտէ Սի-
միօն օլուկ զիյրտէքի այէթլէրտէ իզահ օլունտուղը
կիպի իսպաք եախօտ տէլիլ մանասընտա տըր:

«Յիսուս պաշգա չօդ ալամէքլէր իճրա էթտի.»
— Յովհ. 20: 30.

«Վէ անլէրին (Պօղոս վէ Բառնարասըն) էլլէ-
րիյլէ ալամէթլէր վէ միւճիզլէր իճրասընը իՀսան է-
տէն Բապաա թէվէքքիւլ էտէրէք ճէսուրանէ սէօյլէ-
տիլէր:» — Ամալ. 14: 3.

«Լիսանլար... միւճին օլմայանլարա ալամէք
իշիւն» տըր. — 1 Կորնթ. 14: 22.

ՊատէՀու, «Իպն իւլ Ինսանըն ալամէքիմի կէօ-
րէճէքսինիգ» տէմէք օ զէմանտա եաչպան Յիսուսըն
չաչիրտլէրի Անը կէօրէճէքլէր տէմէք տէյիլ, իլլա

օ զէման Անրն Հաղըր օլտըղընա տաիր տէլիլ եախօտ ալամէթ կէօրէճէքլէր: Բապարն իւք Կէլիշինտէ օլտըղը կիպի, Իքինճի Կէլիշինտէ տախի Անրն Հուգուրընըն ալամէթլէրի, փէյզամպէրլէրին շէհատէթիյլէ ՀէմաՀէնկ տիր:— Ղուկ. 24: 44. 45.

«Սէմավաթտա:» Անրն Հուգուրընըն ալամէթի եախօտ իսպաթը սէմավաթտա վէրիլէճէք տիր: Փէտէրին Հուգուրըն վէ մուգատտէս մէլէքլէրին պուլունտուղը Սէմավաթտա տէյիլ. իլլա մանէվի սէմավաթտա, բուհանի սէմավաթտա, էվվէլքի ալէթին տէտիյի կիպի երլտըղլարը տէօքէճէք տէրէճէտէ շիտտէթլէ սարսըլաճադ օլան ալնի սէմավաթտա: Բապարմըզըն Հուգուրընըն ալամէթի, եախօտ իսպաթը իւք տէֆա պու սէմավաթտա — իսմէն բուհանի սընըֆ — զաՀիր օլաճադ: Պաղըլար, Իքինճի Հուգուրընըն Կիւնիւնէ տաիր էտիլէն փէյզամպէրլիքլէրին իթմամընը Ալլահըն Փլանընըն աճալիպ իղաՀաթընտա կէօրիւպ՝ Անրն Հուգուրընըն ալամէթլէրինստէն պիրի Հալինտէ թանըլաճադլար: (Ղուկ. 12: 37.) Բարեւոնըն, իւնսի վէ բուհանի Քրիսթիան տիւնեասընըն հիւֆմիւ տիկէր պիր ալամէթ տիր քի, Հաքիմ կէլմիշ տիր, վէ իւք տէֆա էմվալընը թէսլիմ էթտիլի գուլլարը իլէ Հիսապ կէօրիւյօր: (Մատթ. 25: 19. Ղուկ. 19: 15) «Զիրա Հիւքմ Պէյթ Ուլլահտան պաշլամալը տըր:» Վէ պու տէմէք տիր քի, Բապարն իւք Հուգուրընտա Ֆէրիսիլէր, Քեահինլէր վէ Շէրիաթըն Մուալլիմլէրինին եախտըղը կիպի շիմտիքի վադթըն պաշ Քեահինլէրի վէ Մուալլիմլէրի տախի, քէնտի թալիմլէրինի առէթլէրինի վէ իմանլարընը պարըլտըրմադա ճէՀտ էթտիքճէ արալարընտա գարըլըքլըք վէ տէՀէթ Հասըլ էտէճէք: Վէ օ

դէման Անըն հուզուրընը ինքեար էքտիֆլէրի կիպի չիմտի տախի ինքեար էտիյօրլար:

Լաքին իւք Հուզուրընտա միւթէվազը վէ Հագիդի իսրայէլիէր շաշըրմատըլար վէ Ալլահ անլէրի լա-յըք կէօրիւպ նուրլանտըրտը, չէօյլէ քի Րապալըմըզ անլէրէ տէյէպիլիւր իտի. «Լաքին սիզին կէօզլէրինիզ միւպարէք տիր, չիւնքի կէօրիւրլէր, վէ գուլադլա-րընըզ տախի միւպարէք տիր, չիւնքի իշիտիրլէր. զիրա Հագիդաթէն սիզէ տէրիմ քի, չօգ փէյլամպէր-լէր վէ սալիհլէր սիզին կէօրտիւյիւնիւզիւ կէօրմէյէ արզու էտիպ տէ կէօրմէտիլէր, վէ սիզին իշիթտիյի-նիզի իշիթմէյէ արզու էտիպ տէ իշիթմէտիլէր:» — Մատթ. 13: 16, 17.

**ԱՆԸ «ԿԵՕՅԻԻՆ ՊՈՒԼՈՒԹԼԱՐԸ ԻԻԶԵՐԻՆՏԷ»
ԿԵՕՐԷՃԷՔԼԷՐ**

Այէթ 30, իքինճի գըսմ. — «Օ գեման գեմինին միւմլէ գապիլէլէրի տէօյիւնէնէք, վէ իպն իւլ ին-սանը կէօյիւն պուլուքլարը իւզէրիմտէ գուտրէք վէ ագիմ մէլալ իլէ կէլիք կէօրէմէֆլէր:»

Րապալըն հուզուրը իշիւն, անճադ «սէմավաթ» արասընտա, եանի Հիչ տէյիլ իսմէն ըուհանի օլան — քիլիսէլէրտէ — վէրիլէն վէ սալթ Հիլէսիզ օլանլարըն թագտիր էտէպիլէճէյի ալամէթի եա իսպաքը, գէ-մինին գապիլէլէրի կէօրմէյէճէքլէր: Նէ՛ տէ Րապալը թապիի կէօզ իլէ կէօրէճէքլէր, չիւնքի Օ արթըզ քէն օլմալըպ թէնտէ օլանլարա կէօրիւնմէզ: Րապալըմը-զըն քէլամլարընը տէր խաթր էտէլիմ — «Պիք ազ միւտտէք սօնկրա տիւնեա պէնի արթըզ կէօրէմէզ:» (Յովհ. 14: 19) վէ Րէսուլըն Քիլիսէյէ եազտըղը

քէլամլարը տախի խաթրտա թութալըմ — քի «Անը օլտըզը կիպի կէօրմէֆ» իչիւն թէպէտտիւլ էտիպ Բապարմըզ կիպի բուհանի վարլըզլար օլմալըզը: (1 Կորնթ. 15: 51—53. 1 Յովհ. 3: 2.)

Զէմինին դապիլէլէրի իսէ, «Սէմավաթըն» սարսըլմասը սէպէպինտէն հասըլ օլան մուզայազա վէ իզմիհլալ պուլուքլարընը կէօրիւպ՝ «զէմինի» տախի սարսաճազ օլան Փուրթունանըն օ օլտուղունը պիլէճէքլէր: (Պազ. Իպր. 12: 26, 27) Հէմ տախի օ զէման պէօյիւք Մուզայազա Վազթը սէպէպինտէն ումուճի պիր Փիզան օլաճազ տըր: Նիհայէթ Փուրթունանըն սօնընտա ճէմի պէնի պէչէր, զիհնէրինին կէօղիւլլէ հէնի Մէլիյի թանըլըպ Անը քէօրիւքլէրինտէն բէտտ էթտիքլէրի իչիւն Փիզան էտիպ տէօյիւնէճէքլէր — էվվէլա Նէհուտիլէր:— Պազ. Զաբարիա, 12: 10—12.

«ՍՈՒՐԸՆ ԱԶԻՄ ՍԷՏԱՍԸ»

Այէթ 31.— «Օ տախի մէլէֆլէրինմի ազիմ սուր իլէ կէօնտէրէմէֆ, վէ անլէր անըն միւնթէլսապլարընը կէօֆլէրին պիր ունըմտան տիկէր ունուճատէֆ մէմ էտէմէֆլէր տիր:»

(Sinaitic Ms. էն էսքի ասլնամէտէ «սէտա» լուղէթի եօզ տըր:)

Պու իշ Հասատ վազթընտա իլէրի կիթմէքտէ օլաճազ: Մէլէքլէր (Զէմինին հէնի Մէլիլինին մուխպիրլէրի — messengers) պիր թէֆրիզաթ իչի եափաճազլար. Գիլիսէյի տիւնեատան ալըրմազ տէյիլ, իլլա իսմի Գիլիսատա — իսմէն Գրիսթիանլար արասընտա, չիմտի «սէմավաթ» տա պիր թէֆրիզաթ:

Պու իչ էնվաի րէմգի իգահաթլար իլէ պէյան օլուն-
մուշ տըր: Օ պուղտայըն տէլիճէլէրտէն ալըըլըպ ան-
պարա ճէմ օլունմասը տըր: (Մատթ. 13: 30.) Օ,
ինճիլին աղընտա թութուլան էյի պալըզլարըն դապ-
լարա թօփլանըպ՝ ուլղուն օլմայան պալըզլարըն կէ-
րի տէնիզէ աթըլմասը տըր: (Մատթ. 13: 47—49)
Օ՝ Անըն ինճուլարընըն թօփլանմասը տըր: Մազ. 3: 17
Օ Անըն դավմընըն Բաբելոնտան տըշարը չաղըլմա-
սը տըր: (Վահի. 18: 4.) Օ, կիճէ Խարըսընտա պա-
քիրէլէրէ վէրիլէն նիտա տըր քի ազըլընըն աճմադ-
տան ալըըրը: (Մատթ. 25: 6.) Վէ պու փէյլամ-
պէրլիքտէ իսէ «Միւնթէխապլարըն» միւնթէխապ օլ-
մայանլարտան, տէօրթ ըլզկիւարլարտան — Հէր
թարաֆտան ճէմ օլունմասը տըր:

Էլպէթ սահիհտէն պալըզ օլուպ՝ զէնպիլլէրէ
կիրմէյէճէյիզ Էախօտ, պուղտայ տանէլէրի օլուպ՝
անպարա կիրմէյէճէյիզ: Պէօյլէ տախի, դանատըլը
րուհանի մէլէքլէր պիր պէօյիւք պօրու չալարազ Հա-
վատա ուչուպ՝ չուրտա պուրտա պազը մուգատտէս-
լէրի գաւիւհազլար տէյու մէմուլ էթմէյիզ: Պու Հա-
սատ վազթընտա Բապարմըզըն գուլլանտըղը մէլէք-
լէր Էախօտ մուխպիրլէր, կէշմիւ Ասր դարֆընտա
քէնտի խըտմէթինտէ գուլլանտըղը մուխպիրլէր կի-
պի տիր — Բուհ իւլ Գուտստան տօղմուշ, զէմինի
գուլլար — «Յիսուս Քրիստոստա Էէնի մախլուզ-
լար:»

Անլատըղըմըզա կէօրէ «Ագիմ սուր» Հագիզի
«Յոբելեան Պօրուսը» տըր. «Յէտինճի Պօրու», տի-
կէր ալթըսը կիպի պու տախի մանէվի տիր. (Վահի
11: 15—18) անլէրին Հիչ պիրի մատտի սէս չըզար-
մատը: Օ, մանէվի սուրէթտէ 1874ին Հոկտեմբերին-

տէն պէրու չալմագտա օլմուշ տըր վէ Պին երլլըզ է-
յամըն սօնընա գատար տէվամ էտէճէք տիր: Պու
պօրուներն սէտա վէրմէյէ պաշլամասըյա հաստ
եանի պիչմէք վէ այըրմագ տախի պաշլատը, վէ
ճիւմլէ «Միւնթէխապլար» «Պուղտայլար» չիմտիքի
սէմավաթտան (րուհանի թէէսիսաթլարտան) Բապ-
պա ճէմ օլանա գատար տէվամ էտէճէք տիր: «Մէլէք-
լէր» (միւխպիրլէր) քէնտի միւնթէխապլարընը ա-
յըրըպ Քէնտինէ ճէմ էտէն Բապպըն Քէլամընըն խա-
պէրիմի կէօթիւրէնլէր տիրլէր:

Պարանլըգտան աճիպ նուրա նագլ օգլունուպ՝
պաշգալարըն կէօրիւպ իշիթմէտիյի շէյլէրի իշիթմէ-
յէ միւսաստէ օլունան, ԱլլաՀըն սատըզ գավմընըն
իմթիյազը տըր քի Անըն մէլէքլէրի հալինտէ —
մուխպիրլէր եախօտ գուլլարը — տէյիլ եալընըզ պու
իշտէ իլլա իշին տիկէր գըսմլարընտա տախի Անընլէ
շէրիք օլսունլար:

ԱԼԼԱՀԸՆ ՄԷԼԷՔԻԻԹԻԻՆԻՆ ԵԱԳԸՆԼԸՂԸ

Այէթ 32—35.— «Իննիք աղանընտան քէմսիլ
էօյրէնիմիգ. տալլարը եումեայըպ եափրագ սիւրմէ-
յէ պաշլատըր վագթ, եագ եագըն օլտըղընը անլար-
սընըզ: Քէգալիֆ սիգ տախի պունլարըն միւմլէսիմի
կէօրտիյիւնիւգտէ, (ԱլլաՀըն մէլէքլէրի — Ղուկ.
17:21) եագըն վէ հէման գափուլարտա օլտըղը մա-
լիւմիւնիւզ օլտուն: Ֆիլիագիգէ սիգէ տէրիմ ֆի՝
պունլարըն միւմլէսի՝ վուգու պուլմայընմա պու մէսլ
գէվալ պուլմայաճագ տըր: Կէօֆ վէ եէր (չիմտիքի
րուհանի վէ իւնսի ինթիգամ) գաիլ օլուր, լաֆիմ պէ-
նիմ սէօղլէրիմ ասլա գաիլ օլմայաճագ տըր:»

Տինսիզէր պու իպարէցի Թութուպ իտտիա է-
տիյորլար քի՝ պու աշիքեար օլարադ իթմամ օլուն-
մատը վէ Թաստըզ էտիյոր քի Բապարմըզ պիր եա-
լանճը փէյլամպէր իտի: Անլէր պիւթիւն փէյլամ-
պէրլիցի, Թարիի ի միլատ 70տէ Իսրայէլ գալմընըն
միլի սիյասէթինին տիւշմէսիլէ ալագատար օլան
մուզայագալարա աթֆ էտիպ՝ միւսթաշգիրանէ
պէյան էտիյօրլար քի, օ Անալ վէ տաշա պիր չօզ նէ-
սիլէր «պու ճիւմլէ շէյլէրին» իթմամըն կէօրմէզ-
տէն կէշտիլէր: Էլպէթ ճէվապըմըզ չու տըր քի,
Բապարմըզըն փէյլամպէրլիցի եանլըշ անլաշըմըշ
տըր — օ գըսմէն Թարիի ի միլատ 70տէ Իսրայէլ
իւզէրինէ եէթիշէն մուզայագայա աթֆ օլունտը վէ
քեամիլէն տէյիլ: Բապարմըզըն փէյլամպէրլիցինին
պիւթիւն ինճիլ ասընը Հալի օլտըղընը պիւտիյիմիզ
Հալտէ իֆատէյի անլամագտա կիւճլիւլիւմիւզ եօզ
տըր: Օ չու տէմէք տիր. «(Բէսուլլարըն Թալէպ էթ-
տիյի վէ Բապարմըզըն սայըշտըրտըղը ալամէթլէրի—
եանի կիւնէշ վէ ալըն գարարմասընը վէ եըլտըղլարըն
տիւշմէսինի կէօրէն) պու Անալ պու ճիւմլէ շէյլէր իթ-
մամ օլունճայա տէյին կէշմէյէճէք տիր:»

Պիր նէսլ պիր տէհրէ միւսալի (շիմտիքի գուլ-
լանըլան Հուտուտ) եախօտ Մովսէսին էօմրիւնին
կիւնլէրի վէ Քիթապըն Հիսապընա կէօրէ 120 սէնէ
սայըլապիլի: (Թէք. 6: 3.) 1780տէ իլք ալամէ-
թին Թարիիինտէն Հիսապ էտէրէք 1880է եէթիշիւր,
վէ անլատըղմըզա կէօրէ — Հասալտ եախօտ ճէմ էթ-
մէք վաղթընըն 1874տէ պաշլամասըլէ օ Թարիիտէ,
իխպար օլունան Հէր նօզթա իթմամ օլունմաղա պաշ-
լատը: 1878ին Ապրիլինտէ Բապարմըզ Մէլիք Հալին-
տէ ազիմ գուվվէթինի ալմասըլէ Մէլէքիւթիւն Թէէ-

սիսի վէ, մուգայագա կիւնիւ եախօտ «ղազապընըն կիւնիւ»նիւն 1874իւն Հոկտեմբերինտէ պաշլամասը, վէ ԵէՀոտի գաւմընըն Սիօնականըղ վասըթասըյլէ իհեա օլունմասը — ինճիր աղաճընըն Ֆիլիսլէնմէսի իթմամ օլունան ալամէթլէրտէն տիր: Էյէր պազըլար տէՀրի եախօտ նէսլի իլք ալամէթտէն եանի կիւնէշ վէ ալըն գարարմասընտան պաշլայաճագ եէրտէ սօն ալամէթտէն եանի երլարղլարըն տիւշմէսինտէն պաշլատը տէյու Հիսապ էտէրլէր իսէ Հիշ պիր միւնասէպէթսիղլիք օլմագ: 1833տէն պաշլայան պիր տէՀր տաՀա ուզաղա տիւշէճէք:

«ՕԼ ԿԻԻՆ ՎԷ ՍԱԱԹԸ ԳԻՄՍԷ ՊԻԼՄԷՁ»

Այէթ 36.— «Ամմա օլ կիւն վէ սաաթ հազգընտա եալընըգ Փէտէրտէն մատա պիր քիմսէնիմ, վէ հաթթա սէմավաթտա օլան մէլէֆլէրին վէ Օղլըն տախի մալիւմաթը եօգ տըր.» (Բուպար էթ Մարկ. 13: 32, 33.) Սագընընըգ, ույանըգ տուրուպ տուա էտիմիգ. գիրա օլ վագթըն մէ գէման կէլէմէյիմի պիլմէգսիմիգ:»

Չօգլար պու սէօղլէրէ լիւզումընտան զիյատէ մանա վէրիյօրլար: Վէ պու սէօղլէր պիւթիւն Քիթապ ք Մուգատտէսին փէյղամպէրլիքլէրինէ պիր քիլիտ գօյուպ՝ անլէրի Ֆաիտէսիգ էտէյօր տէյուզանն էտիյօրլար: Կէօյա էֆէնտիմիգ «Հիշ պիր քիմսէ պիլմէյէճէք» տէմիշ. Հալ պու քի Անըն տէտիյի սատէճէ չու տըր. Քէնտիւնի տինլէյէնլէրէ խիթապէն տէտի քի «Քիմսէ (չիմտի) պիլմէգ» — Թամմ վագըթլարըն վէ մէվսիմլէրին անլէրէ պէյան օլունմասընըն վագթը տէյիլ իտի: «Սէմավաթըն մէլէքլէրինին» վէ

«Օղբըն» շինտի պու գատար իթմամ օլունմաղա եա-
զըն օլան մատտէլէրի քեամիլէն վէ աչըզտան պիլ-
տիֆլէրիմէ տաիր քի՞մ շիւալէն էտէպիլիւր: Էյէր ան-
լէրին շինտի պիլմէսինէ պու ալէթ մանի տէյիլ իսէ,
«մուգատտէմա պիզիմ թալիմիմիզ Էչիւն եազըմըչ
օլան» Հազիզաթը անլամաղտա Ալլաշըն Մուգատ-
տէսլէրինէ տաիր մանի օլամաղ:

Ալլաշ, Դանիէլ փէյղամպէրին վասըթասըլէ ի-
րաէ էթտի քի, Վաշիյի վէ փէյղամպէրլիյի պու վա-
զըթտա «ազըլլըար Ֆէհմ էտէճէքլէր» վէ «չէրիւ-
լէրին Հիչ պիրի անլամալաճաղ» (Դանիէլ 12: 9, 10)
Պունա Պօղոս Բէսուլ քէնտի շէհատէթինի իլավէ է-
տիպ՝ տէր. «Սիզ իսէ էչ պիրատէրլէր, գարանլըզտա
տէյիլսինիզ քի օլ կիւն իւզէրինիզ խըրսըզ կիպի կէլ-
սին.» Փարզ էթմէզ քի տիւնեա իւղէրինէ էօլէ կէլէ-
ճէք: «Իմտի սիզ պու վազը օլաճաղ շէյլէրին ճիւմլէ-
սինտէն գուրթուլուպ՝ Իպն իւլ Ինսանըն Հուզուրըն-
տա տուրմաղա լաչըզ օլմաղ իշիւն, Հէր վազըթ տուա
էտէրէք Ոյանըզ տուրընըզ: (Շէօյլէքի միւնասիպ
վազթտա ՊիլէՍիՆԻՁ)»:

ՆՈՅԸՆ ԿԻՆԼԷՐԻՆՏԷ ՕԼՏԸՂԸ ԿԻՊԻ,

«ԱՆԼԷՐ ՊԻԼՄԷՏԻԼԷՐ»

Այէթ 37—39.— «Վէ Նոյըն կիւնլէրի օլտըզը
կիպի՝ Իպն իւլ Ինսանըն հուզուրը տաիր (Եունանիճէ
փարուզիա) պէօյլէ օլաճաղ տըր: Զիրա քուփանտան
Էվվէլ օլան կիւնլէրտէ, քա Նոյըն սէֆիմէյէ կիր-
տիյի կիւնլէտէֆ Եէյիպ իշտիֆլէրի վէ Էվլէնտիրտիֆ-
լէրի, վէ քուփան կէլիպ ֆիւմլէսինի կէօթիւրիւմնէ-

յէ տէյիմ պիլմէտիֆլէրի միսիլու, Իպն իւլ ինսանըն հուզուրը տախի պէօյլէ օլամագ տըր:»

Պուրատա կէօսթէրիլէն միւշապէհէթ Նոյըն կիւնլէրինտէ օլտըղը կիպի Քրիստոսըն Հուզուրը կիւնիւնտէ օլան Ֆէնալըգ տըր տէյու զանն էտէն պիր չօգ քիմսէլէր պու իզահաթըն ասլ մանասընը կէօրմէյօրլար: Պէօյլէ պիր բուպար միւնասիպ վէ թէպըրիյէ օլունուր իսէ տէ, եինէ հազիգաթ այնի տիր քի պէօյլէ պիր բուպար եափըլմատըգտան պաշգա անտէն սազընըլտը: Եափըլան բուպար, մէհալէք միւշապէհէթի տիր: Անճագ Նոյ վէ քէնտի Փամիլեասը պիլտիբլէր. էհալի իսէ ՊիլՄէՅիՊ ատէթա — էվլէնմէքտէ, զըրաաթտա, պինա էթմէքտէ վէ եէլիպ իշմէքտէ — տէվամ էթտիլէր: Պիայնիհի, պու Ասըն սօնուկտա, Քրիստոսըն հուզուրը գարֆընտա, ազիմ Մուզայագա Վազթընըն զուհուրը մէլհուգ իքէն՝ սալթ Բապարն զավմը Անըն հազըր օլտըղընը պիլիպ՝ կէլէճէք շէլին նէ վէ նասըլ օլտըղընը վէ անըն նէթիճէսի նէ օլաճաղընը աչըգտան Ֆէհմ էտէճէքլէր: Պաշգալար «պիլմէյէմէֆլէր:»

Ղուկաս (17: 26—29) տա էօյրէնտիյիմիզ տէրս այնի տիր. Իպն իւլ Ինսան կէլիպ հազըր օլտըգտան սօնկրա Անըն կիւնլէրինտէ կէլէճէք օլան մուզայագատան էհալինին խապէրսիզ օլտըղը կիպի, Նոյըն վէ Ղովտըն կիւնլէրինտէ տախի զուհուրը մէլհուգ օլան մուզայագալարտան անլէրին գօնչուլարընըն պիլխապէր օլտուգլարը կէօսթէրիլմիշ տիր: Պու կիւն պունըն հէր թարաֆըմըգտա իթմամ օլունտըղընը աչըգտան կէօրիւյօրուգ: Տիւնեա գօրգու վէ հայրէթ իշինտէ տիր: Ամմա Իպն իւլ ինսանըն հազըր օլուպ՝ Հասատ իշինին թէգատտիւմ էթմէքտէ իտիյինի պիլ-

մէզ: Կէլէճէք մուգաչազա հազգընտա թազրիպէն զաննլար էտէպիլսէլէր պիլէ, անտէն սօնկրա կէլէն պէրէքէթլէրի թախմին էտէմէզլէր:

«Իպն իւլ Ինսանըն (քի շիմտի հազըր տըր) զու-
հուր էտէճէյի (պէյան օլունաճաղը — իլք տէֆա
Քէնտի ուլանըզ «պաքիրէլէրինէ», վէ սօնկրա մու-
գաչազատա տախի ճիւմլէ ատէմլէրէ) կիւնտէ տախի
պէօյլէ օլաճազ տըր: Օլ կիւնտէ հէր քիմ տամտա օ-
լուպտա, էչեասը խանէտէ օլուր իսէ, անլէրի ալ-
մաղա էնմէսին, քէզալիք թարլատա օլան կէրիյէ
տէօնմէսին: Ղովտըն գէվճէսինի խաթրընըզա կէթի-
րինիզ: Հէր քիմ (վիճտանընը թէսքին էթմէյէ չալը-
շըպ Բաբելոնտա տուրմաղլէ) ճանընը գուրթարմազ
խաթէրսէ, անը զայ էտէճէք. վէ հէր քիմ (շիմտիքի
էօմրիւն մէնաֆիինի ֆէտա էտէրէք) անը զայ էտէր-
սէ, իհեա էտէճէք տիր:» — Էպէտէն: Ղուկ. 17: 30
— 33.

Պէօյլէճէ, Ղուկասըն Ինճիլի (էվվէլճէ միւթա-
լաա էթտիյիմիզ) պու սէօզլէրի Ինճիլ Ասրընըն նի-
հայէթինէ — «Իպն իւլ Ինսանը զուհուր էտէճէյի»
կիւնէ աթֆ էտիյօր:

Բապպընըզըն քէսքին սուրէթտէ Էափտըղը իխ-
թար պու տըր, «Ղովտըն գէվճէսինի խաթրընըզա՝ կէ-
թիրինիզ.» էյէր պու, թարիխի միլատ 70տէ Նէհու-
տիյէտէն ֆիրար էտէնլէրէ աթֆ օլունսա իտի, թէհ-
տիտին միւնասէպէթի փէք ճիւզի օլաճազ իտի: Լա-
քին շիմտի, Ինճիլ Ասրընըն նիհայէթինտէ օ Ալլահըն
գափմընա պիր թէնպիհ Հալինտէ փէք միւէսսիր տիր:
Բաբելոնըն մաճքիւմ օլտըղընը պիլիպ՝ Բապպըն «է՛յ
գափմըմ, անըն իչինտէն չըզընըզ, թա քի կիւնահ-
լարընա շէրիք վէ անըն պէլալարընա կիրիֆթար օլ-

մայասընըզ» տէյու կէօնտէրտիյի խապէրի իշիթտիյիմիզտէ, հագիզաթէն օ, Ղովտը վէ Ֆամիլեասընը անէլէ իլէ Սողոմտան չըգարան մուխպիրլէրին (մէլէլէրին) սէտասը կիպի տիր: «Հայաթըն իշիւն Ֆիրար էյլէ, վէ արտընա պագմա. սահրանըն հիչ պիր եէրինտէ տուրմա, տաղա Ֆիրար էյլէ թի հէլաթ օլմայասըն:» — Թէքվին 19: 17.

Քրիսթիյան տիւնեասընըն (Christendom) «բուհանիճէ Սողոմ... տէնիլէն պէօյիւք չէհր (Բաբելոն)» օլտըղընը տէրխաթր էտէր իսէք իղահաթըն մանասընը տաՀա եիւքսէք թութաճաղըղ: — Վահի 11:8.

Ղովտըն գէվճէսի էմր օլունտըղը վէճհլէ Ֆիրար էթմէյէ պաշլատըգտան սօնկրա, արգատաթի չէյլէրէ թամա էտէրէք« կէրիչէ պագտը». վէ շիմտի Բաբելոնտան Բապպըն տաղընա (մէլէլէրիւթիւնէ) Ֆիրար էտէնլէրտէն պաղըսը տախի պէօյլէ տիր. անլէրին արզուսը իլէրիտէ օլան չէյլէրտէն իսէ արգատա օլան չէյլէրտէ տիր: Անճագ արզուլարընը աշաղըթի չէյլէրէ տիքմէյիպ՝ եօգարըթի չէյլէրէ տիքէնլէր եարըչը պիթիրէնէ գատար գօշաճագլար: Մուգատտէսլէրին թէէմինաթը եիւրէլէրինին քեամիլէն վագֆ օլունմասընտան իլէրի կէլիր. ճիւմլէ պաշղալարը իսէ նաիլ օլմագ իւզրէ սէյիրթմէյէ մուվաֆֆագ օլմայաճագլար:

Պիրիւնիւն ԱԼԸՆԸՊ ՏԻԿԵՐԻՆԻՆ ՊՐԱԳԸԼՄԱՍԸ

«Սիգէ տէրիմ քի՝ օլ կէնէտէ պիր եաթագտա իքի քիքի պուլունուպ՝ պիրի ալըմաճագ վէ օլ պիրի պրագըլաճագ տըր»: — Ղուկ. 17: 34. — Մատթէոսա եօգ տըր:

Բապար, փէյղամպէր վասըթասըլէ պիզէ խապէր վէրիյօր քի, պին երլլըզ էյամըն սապահը եագլաշըյօր վէ պիր կիճէ տախի կէլիյօր: (Ես. 21: 12.)

Օ պիր մուգայագա կիճէսի օլուպ՝ անըն պիտայէթինտէ մուգատտէսլէր Բաբելոնտան տըշարը թօփլանմըլ օլաճագլար: Պուրատա «Լաթագ» լուզէթի Եսայի փէյղամպէրին գուլլանտըղը կիպի ինսան թալիմլէրինի կէօսթէրի քի անլէր Քրիստոստա «Հօճուգլար» իչիւն քեաֆի իսէ տէ քէմալա էրմիշ պիր ատէմին ուգանմասը իչիւն փէք դըսա տըր: Էնի վէ ուգունլըղը ինսան ազլընտան իսթիւն օլան Ալլահըն Քէլամընըն թալիմլէրի տէյու թէշքիլ օլունմուշ իսէ տէ անտէն փէք Փարզլը օլան էնյաի «Ինսան թալիմլէրի» իչիւն Հագիգաթ պու տըր: Մէսէլա Կալվինա-կան տօսթլարըմըղըն թալիմ էթտիյի ինթիխապ թալիմի, Հասսէլէրի ասլա Հարէքէթ էթմէմիշ օլան, Քըրիստոստա չօճուգլարըն ըաՀաթ էթմէսի իչիւն քեաֆի պիր «Եաթագ» տըր: լաքին եէվմի Հագըրըն իլմինին ըշըղընտա չօճուգլար ույանըպ՝ ինայէթ վէ իլմտէ պէօյիւտիւքճէ մութլագա էսքի թալիմ-եաթագլարընը ըաՀաթ էթմէք իչիւն դըսա պուլաճագլար: Վէ Հէր պիրի քէնտի քէնտինի Լանլըլ իլմի իլահիտէ տարալմըլ օլան, Ալլահըն վատլարընտ սարմաղա չալըշտըգճա, մուգնի պիր սուրէթտէ էօրթիւնէմէյօր. գօրգու իլէ անը իւշիւտէն չիւպհէլէր սիվիշիյօր վէ նիՀայէթ քէնտի վէ տօսթլարընըն միւնթէխապ օլտուղունա էմին օլամայօր: Թէտրիճէն պէօլէ թէրագըր էտէն Քրիսթիյանլար պու Հալտէն տիշարը չըգմաղլէ թէսէլլի պուլուլյօրլար: Փագաթ պաշգալար, պէօյիւք էքսէրիյէթ, Քրիսթիյան իլմինտէ վէ թէճրիպէսինտէ քէմալա էրմիշ «ատէմ»

օլմայըպ «չօճուզ» օլտուզլարընտան, քէնտի էնվաի քիւչիւք պէշիքլէրինտէ րաՀաթ վէ գանաաթպախշ պիր սուրէթտէ գալըյօրլար: «Պիրի ալընըպ՝ տիկէրի պրագըլլաճագ տըր:»

Այէթ 40.— «Օ գէման քարլատա իֆի ֆիցի պուլունարագ պիրի ալընըր վէ տիկէրի պրագըլըր:»

«Թարլա տիւնեսա տըր» տէյու Բապալըմբզ իզաՀ էյլէտի. պու մէգալէտէ իսէ իսմի «այէթ» տէն տըշարը պիր Հալ կէօսթէրիր — Բարեւոնտան տըշարը: Պէօյլէճէ էօյրէնիյօրուզ քի Հէր «տըշարը» կէլէն թօփլանմայըպ՝ Հէր Հանկը պիր եէրտէ սալթ «ինճուլար» արանըլաճագ — «Բապպ քէնտինինքիլէրի պիլիր,» վէ պու Հասատ վագթընտա Քէնտի խազինէսինի ճէմ էտիյօր — Քէնտի Մէլէքիւթիւնտէ միրասս չէրիքլէրի օլմագ իւզրէ Միւնթէխապլարընը ճէմ էտիյօր:

Այէթ 41.— «Տէյիրմէն չէֆէն իֆի ֆիմսէնից պիրի ալընըպ տիկէրի պրագըլըր:» — Պագ Ղուկ. 17:35. (ասլնամէտէ «գարը» լուղէթի Լօզ տըր):

Տէյիրմէն եէյէճէյին Հագըրլանտըղը եէր տիր. «Բարեւոն» իչիւն բուՀանի ղըտա իւչիւտէնլէր վաիզլէր վէ իւմ ի իլահի մէքթէպլէրի տիր վէ փէք ղըտասըզ պիր զախիրէ չըգարըպ — «Թէմիզ մէքիւլաթ» Հագըրլամայօրլար: Վէրիլէն ղըտանըն էքսէրիյա գապուզ վէ սամանտան իպարէթ օլտըղընա տաիր չիքեայէթլէր չօղալմագտա տըր, քի անլէր բուՀանի Հալաթ վէ գուվվէթ վէրէմէզ: Հէր իւյիւտէն քէնտի Փըրգասը Թարաֆընտան նէ վէրիլիրսէ անը Հագըրլամաղա մէճպուր տըր, չէօյլէ քի Հէմ մէվգիինի սագլայըպ Հէմ տէ միւմինլէրէ «վագթընտա Թամմ» վէ «Թէմիզ մէքիւլաթ» վէրէմէզ: ՊատէՀու «չիմտի-

քի Հագիդաթ» իւլիւտէնլէրտէն պագըլարընը թօփլա-
յըլ տիկէրլէրինի պրագըլօր — պիրի ալընըլ տի-
կէրի պրագըլըր: Ալլահ վէ Անըն սիւրիւսիւնէ սա-
տըգ օլանլար ալընըլ տիկէրլէր պրագըլածագ:
Տիւնեա վէ իսմէն քիլիսէլէր, պու պիր իթթիհատ վէ
«իթթիֆագ» գէմանը տըր տէյու իլան էտիյօրլար ի-
սէ տէ, Ալլահ անըն պիր թէֆրիդաթ գէմանը օլտը-
ղընը պէյան էտիյօր: — Ես. 8: 12.

ՆԵՐԷՅԷ ԺԵՄ ՕԼԱՃԱԳԼԱՐ — ԳՈՒՎՎԷ Ի ՃԱԶԻՊԷ

«Վէ (շայիրտլէր) անա ճէվապէն՝ Եա Բապար
նէ՞րէտէ տէտիլէր: (Պուսլար նէ՞րէյէ ճէմ օլաճագ-
լար:) Օ տախի անլէրէ՝ լաւէ (թաամ) նէրէտէ իսէ,
գարթալլար օրայա ճէմ օլուր տէտի:» — Մատթ. 24:
28. Ղուկ. 17: 37.

Ալաճաղըմըլ տէրս չու տըր քի՝ Բապար Քէնտի
միւնթէխապլարընը Սէմանըն տէօրթ ըիւզկեարլա-
րընտան — Քիլիսէլէրին Հէր ճիհէթինտէն թօփլա-
տըղը գէման, գարթալլարըն ճէզլ օլունտուղը կիպի
անլէրի բուհանի զըտա իլէ ճէզլ էտէճէք քի անըն ի-
չիւն քէսքին իշթահա վէ պասիրէթէ մալիք տիրլէր:
Միւնասիպ վագըրթտա Բապար միւնասիպ թաամ թէ-
տարիք էտիպ՝ Քէնտինին Հագիդի գալմընըն տախի
անա ճէմ օլունաճագլարընը կէօսթէրիյօր: — Հագըր
վէ լալըգ օլանլար ալընըլ տիկէրլէր պրագըլըր:

ԷՅԷՐ ՊԻԼՄԷՔ ԻՍԹԷՐՍԻՆԻՉ ՈՒՅԱՆԸԳ ՏՈՒՐԸՆԸԶ

Ալէթ 42, 43. — «Իմտի ույանըգ տուրունըգ,
գիրա էփէնտիմիգիմ հանկը սաաթտա կէլէնէյիմի
պիլմէգսիմիգ: Ամմա (վագթըն պէոյլէ քէմսիլլէր վէ

ալամէթլէր ալթընտա սագլանտըզընըն սէպէպի) մա-
լիմիւնիւզ օլտուն քի՝ էյէր խանէ սահիպի խըրսը-
զըն հանկը նէվպէթտէ կէլէնէյինի պիլսէ խտի, ու-
յանըզ տուրուպ՝ խանէսինի տէլմէյէ պրագմազ ի-
տի:»

Շիմտիքի իտարէնին «խանէ սահիպի» Բապպը-
մըզ տէյիլ տիր: 0, իթաաթսըզլըզ օղուլլարընտա
ամիլ օլուպ՝ Բապպըն վէրտիյի կէօզ իլաճը իլէ զիհն-
լէրինին կէօզլէրինի մէսէ էթմէյէն իմանսըզլարըն
զիհնինի քէօր էտէն՝ «խասմիմիզ» «Շէյթան» —
«պու տիւնեանըն իլահը» «Հավա Հիւքիւմէթինին րէ-
խսի» «պու տիւնեանըն րէխսի» տիր: (2 Կորնթ. 4:
4. Եփես. 2: 2. Վահի 3: 18) Պու մուխալիֆ օլան
փէք Հիլէպազ պիրի տիր. վէ աթիտէքի իլթարտա
Բապպըմըզըն պէյան էթտիյի կիպի, օ Ալլահըն
էլտէ էթտիյի մալիւմաթը Անըն Փլանընա մուխալիֆ
վազթլարը, մէվսիմլէրի վէ թէտպիրլէրի Հազզընտա
զուլլանմաղա Հազըր տըր:

Սէմավի Փէտէր Շէյթանը քէնտի իրատէթինէ
պրագմըլ տըր, անճազ քի Քէնտի Փլանընա դարըլ
կէլէնէք եէրտէ անըն Փէնա թէտպիրլէրինի իտարէ
էտիպ՝ Քէնտի իրատէթինէ խըտմէթ էթտիրիր:
Շէօյլէ քի Շէյթան Քիթապ ը Մուգաստտէսի չօղտան
պիլիւր իսէ տէ, ատէմլէրին անլայամատըղը այնի սէ-
պէպէ մէպնի օ տախի փէք ազ անլամըլ տըր, չիւնքի
ալամէթլէր, թէմսիլլէր վէ լուղէզլէր իլէ եազըմըլ
տըր: Շիմտի իսէ անլէր անլաչըլըյօր Փազաթ, Բապ-
պըմըզըն «սիզի Հէր Հազիգաթա գլաղուզլայաճազ»
տէյու վատ էթտիյի կիպի, անճազ Բուհ իւլ Գուտ-
սըն տէլալէթինէ մալիք օլանլարա մախսուս տըր, քի
անը տիւնեա դապուլ էտէմէզ: Շէյթան Բուհ իւլ

Գուտսա մալիք տէյիլ վէ անըն թարաֆընտան տէ-
լալէթ օլունմայօր վէ պու սէպէստէն Քէլամ Ուլլա-
հըն պէօյիւք գըսմը անա համապաթ տըր: Լաքին
տիւնեանըն պիր տէրէճէ էօյրէնէպիւտիլի կիպի օ
տախի շու գատարընը էօյրէնմիշ տիր, քի «Բապարն
սըրրը անտէն գօրգանլար իշիւն տըր:» (Մէզ. 25: 14)
Պինաէն ալէյհ գըյաս էտէպիլիբիզ քի անըն վէքիւ-
լէրի, տիւշմիւշ մէլէքլէր չօգ տէֆա Ալլահըն հազի-
գի վազֆ օլմուշ էվլատլարընըն մէճլիսլէրինտէ վէ
Քիթապ Ը Շէրիֆ մէշգինտէ վէ զայրի հազըր պու-
լունուրլար:

Շէյթան տահա էվվէլճէ, Ալլահըն փիւսը հազ-
դընտա գիյատէ պիլսէ իտի քէնտի մասլահաթընը ի-
տարէ էթմէք իշիւն նէ Փարզլը Եօլլար թութամադը-
նը անճազ գըյաս էտէպիլիբիզ. Լաքին Բապարմըզըն
միւսպէթ չէհատէթի կէօսթէրիյօր քի, էյեր Շէյթան
պէօյլէ պիր մալիւմաթ էլտէ էթսէ իտի, ինճիլ Աս-
րընըն իիթամընը վէ Պին Եըլլըզ էյամըն քիւշատընը
Ալլահըն թագտիր վէ պէյան էթտիլինտէն Փարզլը
պիր Եօլտա թէտպիր էթմէք լազըմ կէլիբ իտի: Լա-
քին անը պիլիպ՝ խանէսինի նիզամա գօյմատըղըն-
տան, 1874տէ Բապարն հուղուրը վէ Հասսատըն օ գէ-
ման պաշլամասըյլէ զաֆլէթէ տիւշտիւ: Շէօյլէ քի
պիլ ճիւմլէ հիյլէ վէ իուրտասընա վէ Հազիգի Նու-
րըն եէրինէ Եափտըղը թագլիտլէրինէ ըաղմէն, անըն
«խանէսի» չիմտիքի թէէսիսաթլար, քեամիլէն վի-
րան օլաճազ: Պուըն Փէհմ էտէրէք, ալտաթմազ ի-
շիւն պէօյիւք ճէհտլէր Եափըյօր — վէ հաթթա քէն-
տի մարազ, խասթալըզ վէ էօլիւմիւն ըէիսի իքէն,
քէնտի ալտանմըշ գուլլարը վասըթասըյլէ վիւճիւտէ
չիֆա վէրմէք կիպի միւճիւղէլէր պիլէ Եափըյօր:

(Իպր. 2: 14.) Լաքին քէնտի ալէյհինէ թագսիմ օլունան պէօյլէ պիր խանէնին տիւշմէսի մութլագ տըր. վէ Բարելունըն տիւշմէսի ազիմ օլաճագ. օ, պէօյիւք պիր տէյիրմէն թաշընըն տէնիզէ աթըլտըզը կիպի տիւշէճէք:— ՎաՀի 18: 21.

Այէթ 44.— «Պունուսն իշիւն սիգ տէ հագըր օլունուգ, գիրա մունթագըր օլմատըզըմըզ սաաթտա հպն իւլ ինսան կէլիր:»

Պուրատա Շէյթան վէ էհլի պէյթինտէն միւմինէրի վէ Բապպըն սատըգ գուլլարընը թէֆրիգ էթմէք իշիւն «սիգ տէ» տէնիլմիշ տիր: Բապպըն Հագըր օլաճաղը վագթը էվվէլճէ մուգատտէսլէր պիլէ պիլէմէզլէր խտի: Վէ Հաթթա 1874իւն Հոկտեմբերինտէն թագըրիպէն պիր սէնէ սօնկրա փէյլամպէրլէրին վէ Բէսուլլէրին քէլամլարը վասըթասըլլէ Անըն գափույը Հալմասը իշիտիլէնէ գատար Բապպըն Հուզուրը պիլինմէտի: Օ վագթտան պէրու Իպն իւլ Ինսանըն Հագըր օլտուղընա տաիր պիր չօգ խարիճի ալամէթլէր վէ իսպաթլար վար տըր. վէ սէմանըն տէօրթըրիզկեարլարընտան թօփլանըպ՝ Քէնտինէ միւնՀասըր օլանլար, Անըն զիյաֆէթխանէսինէ ալընարագ, տիւնեանըն Հագգընտա պիլմէտիլի պիր թաամա օթուրմուշ օլուպ՝ էվվէլա էֆէնտի թարաֆընտան վէ սըրասը տիւշտիւքճէ եէքտիկէրի թարաֆընտան խըտմէթ օլունույօրլար:— Պագ Զուկ. 12: 37.

Այէթ 45—51.— «Իմտի վագթընտա քաամլարընը վէրմէֆ իշիւն խըտմէթֆեարլարը իւզէրինէ էֆէնտիսի քարաֆընտան նասպ օլունան օլ սատըգ վէ ագիլ գուլ ֆի՞մ տիր: Նէ՛ միւպարէֆ տիր օլ գուլ ֆի՛ էֆէնտիսի կէլտիյիմտէ, անը պու հարէֆէթտէ պուլուր: Ֆիլիագիգէ սիգէ տէրիմ ֆի՛ անը պիւթիւն

Էմվալի իւզէրինէ նագըր նասպ Էտէնէք տիր:»—
Պագ Ղուկ. 12: 42—46.

Զահիրէն, պուրատա էտիլէն թէպլիղ չու տըր քի, փէշղամպէրլիքտէ իշար օլունան խուսուսի պիր վագթտա — եանի Բապպըն Հագըր օլուպ՝ Միւնթէ-խապլարընը ճէմ էթտիյի պիր վագթտա — Քէնտի գալմընըն պէօյիւք Խըտմէթքեարը օլան Բապպ, վագթընտա թաամ վէրմէք իշիւն պիր վասըթա սէ-չէճէք, էլպէթ միւմինլէրէ թաամ վէրմէք իւզրէ պաշգա վասըթալար վէ «խըտմէթ րէֆիզլէրի» գուլ-լանաճագ տըր:

Օլ քէթխիւտանըն, (քէնտի «էֆէնտիսինէ», խըտմէթ-րէֆիզլէրինէ վէ «էմվալինէ») օլան սատա-գաթը, քէթխիւտա Հալինտէ տէվամ էթմէսիյէ միւ-քեաֆաթլանաճագ տըր:

Անլատըրըմըզա կէօրէ պու «վագթընտա թաամ» վէրմէք իշիւն պիր վասիթա Հալինտէ գուլլանըլան «օլ գուլ» եա քէթխիւտա, օլ թաամըն մուճիտի, եա իլՀամ օլունմուշ վէ եա խաթատան միւնէզզէՀ օլա-ճագ տէմէք տէյիլ տիր: Պիլաքս էմին օլապիլիւրիդ քի Հագիզաթը թէվզի էտէն պիր վասիթա Հալինտէ, Բապպըն գուլլանտըրը գաթ Հէր քիմ իսէ, փէք միւ-թէվաղը, մաՀճուպ վէ էֆէնտիսինին իզզէթի իշիւն փէք զայրէթքէշ օլաճագ. չէօյլէ քի քէնտի քէնտինի Հագիզաթըն միւէլլիֆի եա սաՀիպի տէյու իլան էթ-մէյի տիւշիւնմէյիպ՝ անը էֆէնտիսինին պիր իմթի-չաղը Հալինտէ Անըն «գուլլարընա» վէ «էՀլի պէյթի-նէ» զայրէթ իլէ թէվզի էտէ:

ՔԻԹԱՊ Ը ՄՈՒԳԱՏՏԷՍ ՊԻՁԷ ԱԶԸԳՏԱՆ ԹԱԼԻՄ ԷՏԷՅՈՐ

Քի՛ Տիւնեանն իւծիւտիւ, Քրիստոսն Պին Եւլլըդ Մէ-
լէքիւթիւ վասըթասըլէ կէթիւրիւնէ՞ք օլան իւմ վէ ֆուրսաթ պէ-
րէքէթլէրինէ մէրպուլթ տըր — քի օ Աղամտա զայպ օլան ճիւմլէ
շէլլէրին իատէ օլունմասը տէմէք տիր, վէ Խէլասքեար վէ Անն
թազիզ օլունմուշ Քիլիսէսի թարաֆընտան ճիւմլէ ճան ու տիւ-
տէն իթաաթլը օլանլարա իհսան օլունաճադ տըր — Փազաթ
պիւլէրէք շէրր իշլէլէնլէրին ճիւմլէսի հէլաֆ օլանգալար: Ամալ.
3: 19—23. Եսայի 35.

Պիզ Եիսուսը Գատիր Քէլամ (Լօկաս-Վէքիլ), «Ալլաշըն մախ-
լուգաթընն իլքի» «ճիւմլէ մախլուգաթըն իլքի» տէլու վէ ու-
մում խիլգաթտա Սէմալի Փէտէր, Եհօվանն ամէլի միմարը
(agent) հալինտէ գապուլ էտէրիզ, «Վիւճիւտէ կէլմիշ օլանլար-
տան անսըզ պիր շէլ վիւճիւտէ կէլմէտի:» — Վաշի 3: 14. Կողոս.
1: 15. Եովհ. 1: 3.

Պիզ գապուլ էտէրիզ քի՛ Քէլամ (Լօկաս) թէն օլտու —
Բեթլէշէմին չօճուղը պէօլլէճէ Ատէմ օլան Եիսուս օլտու. «մու-
գատտէս, սուշսուզ, լէքէսիզ վէ կիւնաշքեարլարտան ալըլըմըշ:»
Եիսուսն ինսանլըղընը գապուլ էթտիլիմիզ կիպի Քրիստոսն
Ալլաշլըղընը տախի գապուլ էտէրիզ — Պու էճիւտէն տախի Ալ-
լաշ անը զայէթլէ թէրֆի էտիպ՝ անա հէր իսմտէն ալա պիր իսմ
վէրտի.— Իպր. 7: 26. Փիլիպ. 2: 9.

Պիզ գապուլ էտէրիզ քի՛ Բուշ իւլ Գուտսըն շախիլէթի
Փէտէր վէ Օղուլ տըր: Բուշ իւլ Գուտս հէր իքիսինտէն տախի
սիւտուր էտիպ՝ Բուշտան տօղարազ իվլատ Ուլլաշ օլանլարտա
պէլան օլունմըշ տըր:— Եովհ. 1: 13. 1 Պետ. 1: 3.

Պիզ Քրիստոսն Գըլամընը էօլլէ գապուլ էտէրիզ քի՛ Օ
թէնտէ էօլտիւ իսէ տէ Բուշտա իհեա օլունտու: Անն ինսանի
թէնտէ գըլամ էթտիլիմէ գարշը կէլիւրիզ վէ պէօլլէ պիր թալիմին
Քիթապ ը Մուգատտէսէ գարշը օլտուղուընը պուլարադ անը
քեամիլէն րէտտ էտէրիզ:— 1 Պետ. 3: 18. 2 Կորնթ. 3: 17. 1
Կորնթ. 15: 8. Ամալ. 26: 13—15.

ՄԻԻԹԱԼԷԱՅԸ ՍԷՎԷՆ ՀԵՐ ՊԻՐ ՔՐԻՍՏԻԱՆ
ԱԹԻՏԵՔԻ ԶԻԳԸՅՄԵԹ ԷՐՄԵՆԻՃԷ
ՔԻԹԱՊԼԱՐԸ ՏԱԽԻ ՕԳՈՒՄԱԼԸ ՏԸՐ

ՊԻՆ ՍԷՆԷՆԻՆ ՇԱՖԱԳԸ

Պոլ մէշհուր էսէր երմի պիր լիսանլարտա
թէրճիւմէ օլունմուշ օլուպ հազընլարտա էրմէ-
նիճէ լիսանտա տախի թապ օլունտու: Հալը
հաղըրըն պու պէօյիւք մուհարէպէսինին սէպէպ-
լէրինի վէ նէթիճէսինի անլամագ իսթէրսէնիզ
պու ճիլտի օգուլունըզ: Իշպու 522 սահիֆէտէն
իպարէթ քիթապըն ֆիլաթը (պէզ դափլը), եօլ
մէսարիֆի իլէ պէրապէր 50 սէնթ տիր:

ԽԸԼԳԱԹԸՆ ԹԷՐՍԻՄԻ

370 ըսիմլէր իլէ միւզէյյէն պու էմսալ-
սըզ ճիլտ տիւնեանըն խըլգաթընտան պէտ իլէ
հազընտա իգպա էտիլէճէք ալթուն տէհիրինէ
զատար եէթիչիր: Պահասը եօլ մէսրաֆը իլէ
պէրապէր 65 սէնթ տիր, փուլ (սթէմփ) տախի
զապուլ էտէրիզ:

Ճիւմլէ սիփարըշլար աթիտէքի ատրէսէ
եօլլանըլմալը տըր:

ARMENIAN BIBLE STUDENTS
2755 Broadway, New York City

JK

**This book is under no circumstances to be
taken from the Building**

[illegible]

